KUNNEN WIJ MAATSTAVEN AANLEGGEN VOOR DE ANTILLIAANSE LITERATUUR?

DOOR

HENK DENNERT

Een volk met een eigen cultuurpatroon zal op een gegeven ogenblik maatstaven aanleggen bij het beoordelen van een schepping van zijn kunstenaar. Deze beoordeling zal zich uiten in een strenge critiek in vergelijking met ander werk. De kunstenaar zal zijn conceptie, bewust of onbewust, richten naar de aangelegde maatstaven, die niet in regels of wetten behoeven te zijn vervat. Het werk van een bepaalde periode kan de ongeschreven maatstaf zijn waarboven de kunstenaar tracht uit te komen of die hij in ieder geval tracht te evenaren. Direct daarmee in verband staan natuurlijk zijn eigen persoonlijkheid en opvatting.

Om tot een maatstaf te komen, moet men kunnen putten uit een uitgebreid, gevarieerd oeuvre, dat hoogtepunten heeft, die zich geregeld hebben voorgedaan. Daarbij is de hantering van de taal een belangrijke factor. Er zijn dus twee punten waaraan wij moeten vasthouden:

- a) een uitgebreid, gevarieerd oeuvre, en
- b) de hantering van de taal.

Nu in de Nederlandse Antillen bij de bevolking een gunstige kentering is waar te nemen in haar mening ten opzichte van de kunstuitingen en velen er belangstelling voor tonen, zij het niet altijd creatief, kan men zich gaan afvragen of er bij de beoordeling van het literaire werk maatstaven aangelegd kunnen worden. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, wil ik haar verdelen in een prozaïsch en een poëtisch deel. Bij beide delen stuiten wij daarbij allereerst op de taalbarrière. Eerst zal het prozaïsche gedeelte worden behandeld.

Velen in de Antillen drukken hun gedachten uit in het Nederlands, Papiamentu, Spaans of Engels. Gezien de heterogeniteit van de bevolking en gezien de mate waarin men deze vier talen beheerst, mag de taal geen hindernis zijn, hoewel het zeer te wensen ware, dat men tot een definitief standpunt van zijn landstaal, het Papiamentu dus, kwam. De taal zou een hindernis zijn geweest, indien wij met een uitgebreid prozaïsch werk te maken hadden gehad. Dit is geenszins het geval.

De Antilliaanse literatuur kent twee perioden van opbloei, wat proza betreft:

Ten eerste die van 1880–1900. In deze periode verschenen de in het Spaans gestelde tijdschriften: *Notas y Letras* en *El Poema*. Hierin had het gedicht echter de overhand.

Ten tweede die van 1934–1935. Hierin verschenen twee bekende werken, die als zuiver Curaçaos kunnen worden beschouwd: het Spaanse *Del Curaçao que se va* van JOHN DE POOL en het Nederlandse *Mijn Zuster de Negerin* van COLÁ DEBROT.

Sindsdien zijn er, behalve enige romannetjes in het Papiamentu van helaas weinig literaire waarde, geen vermeldenswaardige werken meer verschenen. Er zijn natuurlijk de novellen en de roman van COLÁ DEBROT, maar kunnen wij die, buiten enkele passages, tot Antilliaanse literatuur rekenen? Hebben zij het Curaçaose karakter niet verloren voor een meer Europees?

Wij zien, twee werken in twee jaar tijd. Nog steeds is men in de Antillen bevreesd zich te uiten in de vorm van een novelle, roman of essay. De Antilliaan zal meer en meer moeten schrijven om tot een proza te komen, dat van betekenis is bij de vorming van zijn persoonlijkheid.

Een geheel ander aspect toont de poëzie. Gelijk het alle jonge schrijvers gaat, heeft ook de Antilliaanse literator steeds grote belangstelling gehad voor het gedicht. De reeds eerder genoemde periode van 1880 tot 1900 kenmerkte zich door een opbloei in de poëzie. Hoewel het Spaans toen zeer in de mode was, slaagde JOSEPH SIECKMAN CORSEN erin een bundel gedichten *Poesias* in het Papiamentu uit te geven.

Sedertdien is het gebleven bij een enkel lokaal gedicht, tot dat in de periode na de Tweede Wereldoorlog zich een schare jonge dichters bekend maakte.

Nemen wij aan dat zij, die gedurende de oorlog in *De Stoep* publiceerden, niet tot de Antilliaanse literatoren gerekend kunnen worden, dan mag de dichter LUC. TOURNIER niet in dit verband worden genoemd, hoewel hij, met COLÁ DEBROT, de voorganger en de ijveraar van de huidige generatie is. LUC. TOURNIER heeft de richting aangegeven, een verdienste, welke niet vergeten mag worden.

CHARLES CORSEN, PIERRE LAUFFER, COLÁ DEBROT, TIP MARUGG, CHARLES BOOM en EMILIO L. HENRIQUEZ, zij allen bewijzen de belangstelling van de Antillianen voor de poëzie. Wanneer wij het werk van bovengenoemde dichters nagaan, dan kunnen wij vaststellen:

- a) dat hun werk zeer uitgebreid is;
- b) dat zij zich zodanig zowel van het Papiamentu als het Nederlands, Engels en Spaans bedienen, dat men bijna kan zeggen, dat de taal bij hun werk geen hinderpaal is;
- c) dat hun werk verschillende stadia van ontwikkeling toont, want terwijl de een nog de orthodoxe vorm bezigt, zijn anderen zover gevorderd, dat zij zich aan het experiment hebben durven wagen.

Uitgaande van deze drie conclusies, kunnen wij dus aannemen, dat de Antilliaanse poëzie — in tegenstelling met het proza — reeds een zodanige graad van ontwikkeling vertoont, dat zij een scherpe beoordeling waard is, zodat wij zekere maatstaven mogen aanleggen. — De periode ligt achter ons, dat wij, Antillianen, ons eigen werk slechts als een wonderlijke openbaring van onszelf moeten beschouwen. Hierdoor versterken wij niet alleen ons zelfbewustzijn, maar vermijden wij tevens, dat na een bepaalde tijd de belangstelling afneemt; een verschijnsel dat zich in de afgelopen eeuw telkens weer heeft voorgedaan.